

LUKAS

21

De rede op de Olijfberg als profetie over de
verwoesting van Jeruzalem

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/lukas/21

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De arme weduwe en ware vrijgevigheid	4 min	4
2	Giften, offers en Gods blik op het hart	3 min	6
3	De aangekondigde verwoesting van de tempel	4 min	7
4	Datering en begrip van de evangeliën	3 min	9
5	De twee vragen van de discipelen	4 min	10
6	Verschillen tussen de drie evangeliën	4 min	13
7	Het einde van het Joodse tijdperk	3 min	15
8	De komst van God als oordeel	3 min	16
9	Tijdsbestek en teken van de verwoesting	2 min	18
10	De uitleg van de bedelingenleer	2 min	19
11	De betekenis van ‘deze generatie’	5 min	20
12	Tekenen en vervolging vóór het jaar 70	4 min	23
13	Aardbevingen en oorlogen zijn geen teken	3 min	26
14	Hemelse tekenen en het verslag van Josephus	4 min	28

15	Vervolging, volharding en goddelijke hulp	3 min	30
16	De gruwel van de verwoesting in Daniël	2 min	31
17	De Romeinse legers als de gruwel	2 min	33
18	Kritiek op de toekomstige antichristtheorie	4 min	34
19	De vlucht van de christenen uit Jeruzalem	2 min	36
20	Gods vergelding en vervulde profetieën	2 min	37
21	De grote verdrukking over Israël	2 min	38
22	Jeruzalem en de tijden van de heidenen	2 min	40
23	Kosmische tekenen en de wederkomst	4 min	41
24	De Mensenzoon komt op een wolk	2 min	43
25	De gelijkenis van de vijgenboom	3 min	44
26	De vijgenboom is geen beeld van Israël	3 min	45
27	Waakzaamheid en Jezus' laatste week	3 min	48
	Om verder te lezen		50

1

De arme weduwe en ware vrijgevigheid

Wanneer we bij Lukas hoofdstuk 21 komen, komen we bij een bekende en omstreden passage. De eerste vier verzen zijn niet omstreden, al zijn ze misschien wel bekend. Maar na vers 4 krijgen we wat de Rede op de Olijfberg wordt genoemd. Die is niet alleen bekend, maar ook omstreden, omdat Jezus voorspellingen doet over een komend oordeel en zelfs het precieze tijdsbestek van dat oordeel genoemd lijkt te worden. Toch bestaat er verschil van mening over waar Hij het werkelijk over heeft. Dat zullen we bespreken.

De eerste vier verzen gaan daar echter aan vooraf, en daar staat:

En toen Hij opkeek, zag Hij de rijken hun gaven in de schatkist werpen, en Hij zag ook een zekere arme weduwe twee kleine munten daarin werpen.

LUKAS 21:1-2

Dat waren gewoon heel kleine muntjes, zoiets als centen. Ze waren niet veel waard. Daarom zei Hij:

En Hij zei: Werkelijk, Ik zeg u dat deze arme weduwe er meer dan allen in geworpen heeft. Want die allen hebben van hun overvloed daarin geworpen als offergave aan God, maar zij heeft van haar armoede alles wat ze voor haar levensonderhoud had, daarin geworpen.

LUKAS 21:3-4

Dit contrast doet me een beetje denken aan het contrast tussen de tollenaar en de Farizeeër in de tempel. Hij spreekt over twee mensen in de tempel die sterk van elkaar verschillen. Degenen die een groot vertoon maken van hun godsdienstigheid worden

niet geprezen. Dat geldt zowel voor de Farizeeër die bidt en al zijn deugden noemt, als voor de rijke die opzichtig grote giften in de schatkist doet.

Maar in het geval van de tollenaar en de Farizeeër is de tollenaar nederig en berouwvol. Van hem wordt niet verwacht dat hij bij enig godsdienstig mens veel positieve reacties zal oproepen, omdat hij een tollenaar is. Toch neemt Jezus het voor hem op. Hij zegt in feite dat de rollen omgekeerd zijn als het gaat om de publieke opinie en Gods opvatting. God rechtvaardigt deze tollenaar. De Farizeeër, en ongetwijfeld ook degenen met zijn denkwijze, rechtvaardigen de Farizeeër.

Bedenk dat Jezus eerder in Lukas zei:

En Hij zei tegen hen: U bent het die uzelf rechtvaardigt voor de mensen, maar God kent uw hart. Want wat hoog is onder de mensen, is een gruwel voor God.

LUKAS 16:15

Gods waarden zijn precies het tegenovergestelde van die van de mens, omdat God naar diepere zaken kijkt. Iedereen die naar de mensen keek die geld in de schatkist deden, zou waarschijnlijk rijke mensen hebben gezien die grote zakken zilver in de schatkist van de tempel deden, en zou hebben gedacht: „Dat is nog eens een vrijgevig mens. Kijk eens hoeveel geld hij heeft gegeven.”

De weduwe komt binnen en gooit er een paar centen in die nauwelijks iets zullen opleveren. Waarschijnlijk zouden de mensen daar niets negatiefs over zeggen. Ze konden zien dat ze arm was, maar ze zouden niet veel aandacht aan haar besteden. Hun aandacht zou veel meer uitgaan naar de grote giften, en ze zouden denken aan wat een groot offer het voor iemand is om zo'n grote gift te geven.

Jezus draait het natuurlijk om en zegt dat de mannen die de grote giften geven eigenlijk niet zo'n groot offer brengen. Ze zijn zeer rijk en geven slechts een klein deel van hun rijkdom. Het totaalbedrag mag dan groot zijn, maar het is eigenlijk helemaal niet zo'n groot offer. Deze mensen tonen niet zoveel vrijgevigheid als de weduwe. Want zonder dat iemand behalve Jezus het weet, geeft zij alles wat ze heeft. Ze geeft haar hele levensonderhoud. Meer dan dat heeft ze niet.

2

Giften, offers en Gods blik op het hart

Daar denk ik vaak aan wanneer ik de post open die bij The Narrow Path binnenkomt. We krijgen namelijk elke maand tienduizenden dollars aan giften, en dat geld gaat er allemaal weer uit. We moeten daarmee de radiostations betalen. Sommige donateurs sturen duizend dollar of meer. We hadden één donateur die ons lange tijd tweeduizend dollar per maand stuurde. Onlangs heeft hij dat verlaagd naar duizend dollar, maar het is nog steeds een heel grote gift. Ik waardeer zulke grote giften beslist, en ik ga niet beweren dat het geen vrijgevege giften zijn.

Maar wanneer ik een gift van vijf of tien dollar krijg, moet ik zeggen dat mijn eerste reactie is: „Daar zullen we niet ver mee komen.” We hebben tienduizenden dollars aan uitgaven. Een gift van vijf of tien dollar zal daar geen erg groot verschil in maken. Maar dan moet ik mezelf eraan herinneren dat degene die vijf of tien dollar geeft zich waarschijnlijk zou schamen om zo weinig te geven als diegene rijk was. Het is heel goed mogelijk dat zo iemand zoveel geeft als hij of zij zich kan veroorloven. Als die persoon niet vrijgevig was, zou hij of zij helemaal niets sturen. Maar iemand die slechts vijf of tien dollar stuurt, voelt het waarschijnlijk behoorlijk in de portemonnee wanneer hij of zij dat bedrag stuurt.

God let meer op zulke dingen. Wij kijken misschien naar hoeveel er met de gift kan worden bereikt, hoever die zal reiken en hoeveel goeds ermee kan worden gedaan. God kijkt daar niet eens naar. Hij kijkt naar de mate waarin de gever zich iets ontzegt. Het kan zijn dat degenen die deze kleine giften sturen in Gods ogen eigenlijk meer welgevallig zijn dan sommigen die grote giften geven. Ik wil degenen die grote giften geven niet kleineren. We kunnen het eenvoudigweg niet weten. We kunnen niet weten hoeveel iemand anders voor zijn gift moet opofferen. Maar God kijkt naar het hart, en wij kijken naar het uiterlijk.

Natuurlijk denken wij dat een grote hoeveelheid geld het Koninkrijk van God enorm kan dienen. Maar God heeft geen enkel probleem met geld. Hij heeft geen geldtekort en Hij kan verschaffen wat Hij maar wil. Hij zou ervoor kunnen zorgen dat ieder van Zijn mensen de loterij won, als Hij dat wilde — tenminste, als Zijn mensen aan de

loterij meededen. Maar het punt is dat Hij er geen enkel probleem mee heeft om geld bijeen te brengen wanneer Hij dat wil. Wat wij aan God geven, is meer een uiting van onze vrijgevigheid of van het offer dat wij uit liefde voor Hem bereid zijn te brengen, dan iets wat Hij van ons nodig heeft. Hij kijkt naar de geestelijke kant van de zaak, niet naar de financiële kant. Dit maakt dat duidelijk.

3

De aangekondigde verwoesting van de tempel

Nu komen we bij de rede op de Olijfberg. Die wordt zo genoemd omdat het een rede is die Jezus uitsprak toen Hij met enkele van Zijn discipelen op de Olijfberg zat. De aanleiding ervoor is Zijn vertrek uit de tempel. In die eerste vier verzen was Jezus in de tempel en keek Hij hoe de mensen hun gaven brachten. Daarna verliet Hij de tempel. Lukas zegt dat niet, maar Mattheüs maakt heel duidelijk dat de laatste woorden die Jezus, voor zover wij weten, in de tempel sprak, deze waren:

Zie, uw huis wordt als een woestenij voor u achtergelaten. Want Ik zeg u: U zult Mij van nu af aan niet zien, totdat u zegt: Gezegend is Hij Die komt in de Naam van de Heere!

MATTHEÛS 23:38-39

Dat staat niet in Lukas of in deze passage, maar wel in Mattheüs 23, vlak voordat Jezus de tempel verlaat en daarna in Mattheüs deze rede op de Olijfberg volgt.

Jezus heeft de tempel dus zojuist verlaten en de verwoesting ervan aangekondigd. Nadat Hij zo'n negatieve opmerking over de tempel heeft gemaakt, probeert iemand misschien te zeggen: 'Hoe kan dat nu? Kijk eens naar dit prachtige bouwwerk, dit architectonische werk dat een van de wereldwonderen is.' Het was een van de wereldwonderen. De tempel was zeer rijkversierd, zeer kostbaar en zeer mooi. Vooral de stenen ervan waren indrukwekkend, omdat het reusachtige stenen waren. Ze waren zo lang als een kamer. Ik weet de precieze lengte niet meer. Josephus beschrijft ze. Voor zover ik me herinner, waren de stenen ongeveer zes meter lang, of zoiets. Het waren stenen uit één stuk, reusachtige stenen. Ze waren zo glad uitgehouwen dat er

geen mortel tussen nodig was. Er kwam geen wind doorheen. Er kon geen zuchtje wind door de kieren komen, omdat er eigenlijk geen kieren waren. Ze waren zo glad dat ze zo volmaakt tegen elkaar lagen dat er naar verluidt geen mortel nodig was.

Volgens één verslag smolt de gouden koepel boven op de tempel door de hitte toen de tempel later door de Romeinen werd platgebrand. Het gesmolten goud liep in enkele kieren waarin geen mortel zat. Als gevolg daarvan haalden de Romeinen de tempel uit elkaar. Ze namen iedere steen weg om het goud ervan af te schrapen. Of dit waar is of een legendarisch verhaal, kan ik niet met zekerheid zeggen. Maar het zou de Romeinen beslist een reden hebben gegeven om niet alleen de tempel te verwoesten, maar er ook voor te zorgen dat er geen enkele steen op een andere bleef staan. Dat is wat Jezus hier voorspelt. Er staat:

En toen sommigen over de tempel zeiden dat hij met prachtige stenen en aan God gewijde geschenken versierd was, zei Hij: Wat betreft deze dingen waarnaar u kijkt: Er zullen dagen komen waarin niet één steen op de andere steen gelaten zal worden die niet afgebroken zal worden.

LUKAS 21:5-6

Jezus had precies dezelfde voorspelling over de stad in het algemeen gedaan in hoofdstuk 19. Daar had Hij over de stad geweend vanwege de ramp die eraan kwam, wanneer de Romeinen zouden komen en haar zouden verwoesten. In vers 44 van hoofdstuk 19 zei Hij:

En zij zullen u met de grond gelijkmaken en uw kinderen in u verpletteren. Ook zullen zij in u geen steen op de andere steen laten, omdat u het tijdstip waarop er naar u omgezien werd, niet hebt onderkend.

LUKAS 19:44

Met andere woorden: dit is een oordeel over jullie, omdat jullie Mij niet herkenden toen Ik kwam.

Deze uitspraak over de verwoesting van de tempel vormt dus één geheel met die andere voorspelling. De hele stad zou door haar vijanden uit elkaar worden gehaald. Niet alleen de tempel die erin stond, maar de stad zelf. Het zou een oordeel van God zijn. De verwoesting van de tempel die Jezus voorspelt, is dus duidelijk herkenbaar als Gods oordeel over de tempel.

4

Datering en begrip van de evangeliën

De discipelen kunnen heel goed hebben aangenomen dat dit ook het einde van de wereld zou zijn. De waarheid is dat het niet duidelijk is of zelfs de evangeliëschrijvers dachten dat dit het einde van de wereld zou zijn. Ik ben ervan overtuigd dat de evangeliën van Mattheüs, Markus en Lukas vóór het jaar 70 na Christus zijn geschreven. Daarvan ben ik overtuigd omdat ze in deze passage Jezus' voorspellingen over de verwoesting van de tempel vermelden, die in het jaar 70 na Christus plaatsvond. Toch zeggen de evangeliëschrijvers niet: 'En dit gebeurde toen de Romeinen kwamen en dit en dat deden.'

Wanneer de evangeliën vermelden dat er ergens een profetie over was, zeggen ze heel vaak: 'En dit gebeurde toen dat plaatsvond.' Vooral Lukas deed dat. Weet je nog dat de profeet Agabus in Handelingen 11 zei dat er een grote hongersnood zou komen? Lukas zegt daarna:

die ook gekomen is onder keizer Claudius.

HANDELINGEN 11:28

Lukas wijst heel graag op de vervulling van profetie. Mattheüs doet dat ook. Beiden, en ook Markus, vermelden Jezus' voorspelling over de verwoesting van de tempel. Maar geen van hen wekt de indruk dat die al heeft plaatsgevonden. Dat zou niet bij hen passen als het wel al gebeurd was. Daarom denk ik dat ze alle drie deze evangeliën vóór het jaar 70 na Christus hebben geschreven.

Omdat ze vóór de gebeurtenis schreven, weten we niet hoeveel ze wisten over hoe verwoestend dit zou zijn. Ze wisten dat Jeruzalem ten onder zou gaan. Ze wisten dat er een oordeel kwam. Misschien stelden ze dat in hun eigen gedachten zelfs gelijk aan het einde van de wereld. Ik zeg niet dat ze dat deden, maar we weten het niet. Het is mogelijk dat ze, zelfs bij het ordenen van het materiaal in hun evangeliën, gedeelten die over het jaar 70 na Christus gingen, hebben samengevoegd met gedeelten over het einde van de wereld. De evangeliëschrijvers wisten namelijk niet dat er twee verschillende gebeurtenissen zouden plaatsvinden. Dat leerden ze nadat Jeruzalem was gevallen. Maar Mattheüs, bijvoorbeeld, lijkt meer dan één rede van Jezus samen te voegen tot de rede op de Olijfberg. Mij lijkt althans dat een van die redes die hij met een andere samenvoegt, over het jaar 70 na Christus gaat en de andere over de wederkomst van Christus. Mattheüs kan heel goed hebben geweten dat dit twee verschillende gebeurtenissen waren. Ik weet niet wat Mattheüs wist. Maar de discipelen zelf dachten waarschijnlijk: „Het einde van de tempel, dat is het einde van de wereld.” Hoe dan ook, de voorspelling verbijsterde hen en bracht hen ertoe Hem ernaar te vragen.

5

De twee vragen van de discipelen

Niet onmiddellijk. Maar nadat ze de tempel hadden verlaten en Hij deze voorspelling had gedaan, gingen ze oostwaarts naar de Olijfberg en gingen daar aanliggen. De discipelen kwamen naar Hem toe en stelden Hem een vraag. Het Evangelie van Markus, waarin de parallelle passage in Markus 13 staat, zegt uitdrukkelijk dat vier van Zijn discipelen, Petrus, Jakobus, Johannes en Andreas, apart naar Hem toe kwamen en Hem deze vraag stelden. Mattheüs en Lukas vertellen ons allebei dat Jezus deze rede uitsprak terwijl Zijn discipelen Hem konden horen, maar Markus is specifieker: niet alle discipelen, maar vier van hen hoorden deze rede. De drie die de innerlijke kring werden genoemd, Petrus, Jakobus en Johannes, waren erbij, en ook Andreas, de broer van Petrus.

Deze discipelen kwamen afzonderlijk naar Hem toe. De andere discipelen lagen op dat moment vermoedelijk verspreid over de berghelling. Deze vier kwamen naar Hem toe en vroegen Hem daarnaar. Ze zeiden:

En zij vroegen Hem: Meester, wanneer zal dat dan zijn en wat is het teken dat deze dingen zullen gebeuren?

LUKAS 21:7

Dit zijn de vragen die in de rede op de Olijfberg worden beantwoord. Er zijn twee vragen:

Wanneer gaat dat allemaal gebeuren?

En:

Welk teken zal er zijn als dat allemaal op het punt staat te gebeuren?

De spreker baseert „op het punt staat” op de formulering **about to take place** in de door hem gebruikte Engelse vertaling. De aangehaalde HSV formuleert dit algemener als „zullen gebeuren”.

Let erop dat beide vragen gaan over wat zij „deze dingen” noemen. In deze context kan „deze dingen” alleen de verwoesting van de tempel betekenen. Er is niets anders genoemd. Jezus voorspelde niets anders dan de verwoesting van de tempel. In hun eigen gedachten hebben ze dat misschien in verband gebracht met allerlei andere dingen, misschien zelfs met het einde van de wereld. Je weet maar nooit. Maar de waarheid is dat Hij alleen de verwoesting van de tempel had voorspeld. Zij vroegen wanneer de verwoesting van de tempel zou plaatsvinden en welk teken hun misschien gegeven zou worden om hen erop attent te maken dat dit spoedig zou gebeuren. In deze rede gaat Jezus beide vragen beantwoorden.

Dit wordt in Markus 13 ongeveer hetzelfde verwoord. Ze stelden dezelfde twee vragen:

Zeg ons, wanneer zullen deze dingen gebeuren? En wat is het teken wanneer al deze dingen in vervulling zullen gaan?

MARKUS 13:4

Maar Mattheüs verwoordt hun vraag iets anders, anders genoeg om een beetje verwarrend te zijn. Bij Mattheüs luidt hun vraag als volgt:

Wanneer gaat dat allemaal gebeuren?

Dat is het eerste deel. Het is hetzelfde als bij Markus en Lukas. Ze vragen wanneer de tempel verwoest zal worden. Maar daarna luidt de formulering van Mattheüs iets anders. In plaats van:

En zij vroegen Hem: Meester, wanneer zal dat dan zijn en wat is het teken dat deze dingen zullen gebeuren?

LUKAS 21:7

laat hij hen zeggen:

Toen Hij op de Olijfberg zat, gingen de discipelen naar Hem toe toen zij alleen waren, en zeiden: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen gebeuren? En wat is het teken van Uw komst en van de voleinding van de wereld?

MATTHEÛS 24:3

Het is duidelijk dat Markus en Lukas de discipelen laten vragen:

Wat zal het teken zijn dat dit allemaal op het punt staat te gebeuren?

Daarmee bedoelen ze de verwoesting van Jeruzalem. Mattheüs verwoordt het als volgt:

Wat zal het teken zijn van Uw komst en het einde van dit tijdperk?

Wat moeten we doen met dit verschil tussen de passages?

6

Verschillen tussen de drie evangeliën

Er zijn twee dingen die we zouden kunnen doen. Het ene is zeggen dat Mattheüs eigenlijk meer van deze rede bevat dan de andere evangeliën. Hij maakt de rede uitgebreider door er materiaal uit een andere rede bij te betrekken, namelijk Lukas 17, dat we al hebben bestudeerd. Ik heb je gezegd dat Lukas 17 volgens mij over de wederkomst van Christus en het einde van de wereld gaat. Ik geloof niet dat Lukas 21 daarover gaat. Ik denk dat Lukas 21 over de verwoesting van de tempel in het jaar 70 na Christus gaat.

Ik geloof dat Jezus bij één gelegenheid, of bij meer dan één gelegenheid, sprak over de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus, maar dat Hij bij andere gelegenheden over de wederkomst van Christus aan het einde van de wereld sprak. Ik geloof dat Lukas 17 en Lukas 21 voorbeelden zijn van besprekingen van beide onderwerpen. Maar Mattheüs 24 voegt ze samen. Het materiaal uit Lukas 21 over het jaar 70 na Christus en het materiaal uit Lukas 17, dat volgens mij over de wederkomst van Christus gaat, worden in Mattheüs 24 samengevoegd tot één uitgebreide rede.

Als Mattheüs beseftte dat hij dit deed, heeft hij misschien eenvoudig de vraag van de discipelen aangepast om beide onderwerpen erin op te nemen:

Wanneer gaat dat allemaal gebeuren — dat wil zeggen, de verwoesting van de tempel — en wat zal het teken zijn van Uw komst en van het einde van het tijdperk?

Met dat laatste wordt de wederkomst bedoeld. Die zal in de uitgebreide rede van Mattheüs worden opgenomen. Hij gaat beide onderwerpen behandelen, dus herformuleert hij de vraag van de discipelen om beide onderwerpen erin op te nemen.

Dat is één manier om dit te begrijpen. Dat is niet de manier waarvoor ik kies. Maar het zou in bepaalde opzichten wel de vraag beantwoorden waarom de vraag in het Evangelie van Mattheüs, in Mattheüs 24:3, anders luidt dan in Lukas en Markus.

Een andere verklaring, die volgens mij waarschijnlijker is, is gebaseerd op het feit dat Mattheüs vaak de woorden van Jezus zelf blijkt te gebruiken, met inbegrip van de hebraïsmen die Jezus en de discipelen gebruikten. Mattheüs schrijft namelijk voor een

Joods publiek dat met die uitdrukkingen vertrouwd zou zijn. Markus en Lukas schrijven echter niet voor een Joods publiek, maar voor een Romeins publiek, of in het geval van Lukas voor een Grieks publiek. Daarom gebruiken ze de uitdrukkingen van de Hebreeën niet. Ze parafraseren die vaak.

Je zult merken dat Lukas dat op een bepaald punt in deze rede zeker doet. Mattheüs en Markus zeggen allebei:

Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting, waarover gesproken is door de profeet Daniël, zult zien staan op de heilige plaats — laat hij die het leest, daarop letten! —

MATTHEÛS 24:15

Dat is zonder enige twijfel een hebraïsme. De uitdrukking is heel duidelijk een hebraïsme. Ze komt van de profeet Daniël. Lukas weet heel zeker dat zijn lezer niet zal weten wat dat betekent, dus parafraseert hij het gewoon. In Lukas 21:20 zegt hij:

Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt, weet dan dat zijn verwoesting nabij is.

LUKAS 21:20

Dit is dezelfde uitspraak, alleen geparafraseerd.

Met andere woorden, we weten zeker dat Jezus tegen een Hebreeuws publiek sprak met Hebreeuwse uitdrukkingen. Maar Markus, en vooral Lukas, parafraseerden die soms met uitdrukkingen of gewoon met duidelijke taal die hun niet-Joodse lezers waarschijnlijk beter zouden begrijpen. Jezus sprak bijvoorbeeld over „het Koninkrijk der hemelen”. Dat was een hebraïsme voor het Koninkrijk van God. Telkens wanneer Markus of Lukas een uitspraak van Jezus aanhaalt waarin die uitdrukking voorkwam, geven zij die weer als „het Koninkrijk van God”. Ze parafraseren om het voor een niet-Joods publiek duidelijker te maken.

7

Het einde van het Joodse tijdperk

Dat brengt mij tot de gedachte dat de vraag van de discipelen Hebreeuwse uitdrukkingen bevat en dat Markus en Lukas voor hun publiek hebben verduidelijkt wat die uitdrukkingen betekenen. De discipelen zeiden tegen Jezus:

Toen Hij op de Olijfberg zat, gingen de discipelen naar Hem toe toen zij alleen waren, en zeiden: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen gebeuren? En wat is het teken van Uw komst en van de voleinding van de wereld?

MATTHEÛS 24:3

Wij verbinden ‘de komst’ hier vanzelf met de wederkomst van Christus aan het einde van de wereld. Maar het einde van het tijdperk is niet noodzakelijk het einde van de wereld. Er is meer dan één tijdperk. Er is een Joods tijdperk, het tijdperk van de wet. Er is een tijdperk van het Koninkrijk van de Messias. Er zijn veel tijdperken. Paulus spreekt over de toekomstige tijdperken. Een tijdperk is gewoon een periode die wordt gekenmerkt door een bepaalde eigenschap, die verandert wanneer er een ander tijdperk aanbreekt.

De verwoesting van de tempel was beslist het einde van een tijdperk: het einde van het tijdperk van de wet, het einde van het tijdperk van de tempel, het einde van het priesterschap, het einde van het hele Joodse gemeenebest dat God door Mozes had ingesteld. Toen Jeruzalem viel, was dat het einde van een tijdperk. Het einde van het tijdperk hoeft dus helemaal niet het einde van de wereld te betekenen. Het kan eenvoudig naar de verwoesting van de tempel verwijzen.

De spreker bespreekt hier de Engelse weergave ‘the end of the age’. De aangehaalde HSV vertaalt deze uitdrukking met „de voleinding van de wereld”.

Zo zijn wij vanuit ons gezichtspunt ook geneigd te zeggen dat de uitdrukking ‘Uw komst’ de wederkomst van Christus betekent. Maar bedenk dat de discipelen niet duidelijk begrepen dat Jezus weg zou gaan. Ze begrepen zelfs niet dat Hij zou sterven

en weer zou opstaan, hoewel Hij hun dat had verteld. Hij had hun ook gelijkenissen gegeven die zinspeelden op Zijn vertrek en terugkomst. Maar ze verwachtten niet dat Hij weg zou gaan. Ze hadden deze aanwijzingen gemist. Ze dachten dat Hij gekomen was om te blijven.

Zelfs na Zijn opstanding zeiden ze in Handelingen 1:6:

Zij dan die samengekomen waren, vroegen Hem: Heere, zult U in deze tijd voor Israël het Koninkrijk weer herstellen?

HANDELINGEN 1:6

Ze wisten niet dat Hij wegging. Maar op de dag waarop ze die vraag stelden, voer Hij op naar de hemel en waren ze geschokt. De engelen vertelden hun dat Hij zou terugkomen.

8

De komst van God als oordeel

Toen ze bij deze gelegenheid naar Jezus luisterden, is het onwaarschijnlijk dat ze een duidelijk beeld hadden van het feit dat Hij weg zou gaan en terugkomen. Wanneer ze dus zeggen:

Wat is het teken van Uw komst?

is er geen reden om te denken dat zij bij Zijn komst zouden denken aan wat wij daaronder verstaan. Wij nemen immers als vanzelfsprekend aan dat Hij is weggegaan en zal terugkomen. Zij hadden dat begrip niet.

Wat bedoelden ze dan met Zijn komst? Volgens mij gebruikten ze een kenmerkende Joodse uitdrukking die in veel van de profeten voorkomt, namelijk dat God komt. Wanneer God een volk oordeelde, gebeurde dat meestal door middel van een vijandelijk leger of iets dergelijks. Toch werd dit oordeel van God aangeduid als het komen van God. God komt tegen hen. God komt aan het hoofd van die heidense legers. God kwam niet letterlijk of zichtbaar, maar Hij kwam door middel van een bepaalde macht die het oordeel zou brengen, en dat was een oordeel van God.

Daarom spraken de profeten in die betekenis herhaaldelijk en vrijuit over het komen van God. Ze hadden het helemaal niet over wat wij de wederkomst van Christus noemen, of over welke zichtbare komst van God dan ook. Het was een uitdrukking die eenvoudig betekende dat God oordeelde.

Toen Jezus het oordeel over de tempel voorspelde, denk ik dat de discipelen werkelijk zeiden wat Mattheüs zegt dat ze zeiden:

Wat is het teken van je komst en het einde van dit tijdperk?

Dat wil zeggen: ‘Wat is het teken van dit oordeel over de tempel dat U zojuist hebt beschreven, en van het einde van het Joodse tijdperk, het einde van het tijdperk van de tempel?’ Met andere woorden, hun vraag zou in die Joodse uitdrukkingwijze helemaal niet doen denken aan wat wij bij die woorden denken, omdat wij heidenen zijn.

Evenzo schrijven Markus en Lukas voor heidenen. In plaats van hun vraag precies zo weer te geven als zij die stelden, doen ze wat ze vaak doen. Ze parafraseren de discipelen om hen begrijpelijk te maken. De uitspraak:

Wat zal het teken zijn van Uw komst en het einde van dit tijdperk?

betekent eigenlijk:

En zij vroegen Hem: Meester, wanneer zal dat dan zijn en wat is het teken dat deze dingen zullen gebeuren?

LUKAS 21:7

Of je nu Mattheüs, Lukas of Markus leest, volgens mij stellen de discipelen steeds dezelfde vraag. Die gaat eenvoudigweg over de verwoesting van Jeruzalem. Dit gebeurde in het jaar 70 na Christus, maar zij wisten niet dat het toen zou gebeuren. Jezus had alleen gezegd dat het zou gebeuren. Hun vraag heeft dus twee kanten: wanneer zal het gebeuren, en zal er een teken worden gegeven waaraan we kunnen weten dat het binnenkort gaat gebeuren? Welk teken zal aangeven dat het op handen is?

9

Tijdsbestek en teken van de verwoesting

Op deze twee vragen worden twee antwoorden gegeven. Het antwoord op de eerste vraag staat in vers 32. De vraag:

Wanneer gaat dat allemaal gebeuren?

wordt in vers 32 beantwoord:

Voorwaar, Ik zeg u dat dit geslacht zeker niet voorbij zal gaan, totdat alles geschied is.

LUKAS 21:32

Eigenlijk staat er in Mattheüs:

Voorwaar, Ik zeg u: Dit geslacht zal zeker niet voorbijgaan, totdat al deze dingen gebeurd zijn.

MATTHEÛS 24:34

en dat is waar ze naar vroegen. Wanneer zullen deze dingen gebeuren? Hij zei:

Deze generatie zal niet voorbijgaan voordat dit allemaal is gebeurd.

Dat is dus het antwoord op hun vraag. Binnen welk tijdsbestek zal het gebeuren? Deze generatie is het tijdsbestek.

Maar welk teken zal er zijn dat deze dingen op het punt staan te gebeuren? Dat wordt in vers 20 beantwoord. Jezus zegt:

Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt, weet dan dat zijn verwoesting nabij is.

LUKAS 21:20

Het staat op het punt te gebeuren. Dit is het teken. In Markus en Mattheüs loopt dit parallel met wat Jezus zegt:

Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting, waarover gesproken is door de profeet Daniël, zult zien staan op de heilige plaats — laat hij die het leest, daarop letten! —

MATTHEÛS 24:15

In alle drie de gevallen zegt Jezus hun vervolgens dat ze uit Jeruzalem moeten vluchten. Dat zou niets uithalen als het om het einde van de wereld ging, maar het zou wel iets uithalen als Jeruzalem werd aangevallen en verwoest. Met andere woorden, ze hebben een teken nodig dat het op het punt staat te gebeuren, omdat ze moeten maken dat ze weggkomen. Ze moeten ontsnappen voordat alles instort.

Ze willen dus twee dingen weten: binnen welk tijdsbestek zal dit gebeuren, en is er een aanwijzing waaruit we zullen kunnen opmaken dat het op handen is en dat we de stad uit moeten? Op beide vragen zegt Hij ja. Het zal in deze generatie gebeuren. Er zal een teken zijn. Jullie zullen Jeruzalem door legers omsingeld zien. Dan zullen jullie vluchten.

10

De uitleg van de bedelingenleer

Daar gaat deze rede over. Ik zei dat het een omstreden rede is. De reden daarvoor is eenvoudigweg dat de meeste mensen in de moderne tijd deze rede hebben opgevat als iets wat over een heel ander onderwerp gaat. Sinds de bedelingenleer een dominant denkmodel binnen het evangelische denken is geworden, hebben veel leraren onderwezen dat dit over de laatste dagen gaat, over het einde van de wereld en vooral over een tijd die zij de periode van de grote verdrukking noemen. Zij geloven dat Jezus nu de zeven jaar onmiddellijk voorafgaand aan de wederkomst gaat beschrijven. Hij geeft in wezen een profetie over de wederkomst van Christus aan het einde van de wereld en vertelt hun wat er in de periode van de grote verdrukking zal gebeuren, vlak voordat Jezus terugkomt.

De meeste mensen die het zo uitleggen, geloven dat de gemeente zal worden opgenomen voordat dit alles gebeurt. De gemeente zal vóór de grote verdrukking worden opgenomen. De gemeente zal weg zijn. Vervolgens zal God zeven jaar van oordeel over de wereld brengen, en in het bijzonder over Israël. Daarna zal Jezus terugkomen en een duizendjarig koninkrijk oprichten. Dit is de opvatting van de bedelingenleer.

Hun uitgangspunt is dat dit niet gaat over iets wat al gebeurd is. Het gaat niet over het jaar 70 na Christus. Het gaat over een toekomstige periode van de grote verdrukking. Wanneer we het gedeelte doorlezen, zul je merken dat veel van de beelden en voorspellingen vaak gebruikt worden in moderne, populaire leerstellingen over de eschatologie en in populaire romans en films over de eschatologie, over de eindtijd. Zonder meer wordt aangenomen dat de dingen waarvan Jezus hier zei dat ze zouden gebeuren, verwijzen naar de periode van de grote verdrukking en het einde van de wereld.

Met andere woorden, dit gaat óf over iets wat nog niet gebeurd is en waarna niet veel meer zal gebeuren, omdat het helemaal aan het einde zal plaatsvinden, óf het gaat over iets wat in die generatie gebeurde, zoals Jezus zei.

Je zou kunnen zeggen: „Waarom zou iemand denken dat het over het einde van de wereld ging, terwijl Jezus zei dat deze generatie niet voorbij zou gaan voordat al deze dingen hadden plaatsgevonden? Hoe zou dat naar het einde van de wereld kunnen verwijzen, tenzij Jezus misschien een verkeerde voorspelling deed en het bij het verkeerde eind had?”

11

De betekenis van ‘deze generatie’

Er zijn twee antwoorden vanuit de bedelingenleer. Ze zijn niet hetzelfde, maar voor hen werken ze allebei. Het ene antwoord is dat het woord ‘generatie’ een ras of familie van mensen betekent. Genea, het Griekse woord, kan een ras, stam of groep mensen betekenen. Zij zeggen dat het over de Joden gaat. Wanneer Jezus zegt:

Deze generatie zal niet voorbijgaan, bedoelt Hij dat het Joodse ras niet zal ophouden te bestaan.

Hoewel het technisch mogelijk is dat het woord genea een mensenras betekent, is de vraag of het logisch is dat Hij dat hier zou zeggen. In het hele gedeelte is niet naar het Joodse ras verwezen. Waarom zou Hij verwachten dat Zijn discipelen, wanneer Hij zegt:

Voorwaar, Ik zeg u dat dit geslacht zeker niet voorbij zal gaan, totdat alles geschied is.

LUKAS 21:32

dat met het Joodse ras of met enig ander specifiek ras in verband zouden brengen, terwijl er helemaal geen ras genoemd is?

Bovendien, als dat is wat Hij zegt, als Hij het niet over een tijdsperiode heeft, dan heeft Hij hun geen antwoord gegeven op hun vraag:

Wanneer gaat dat allemaal gebeuren?

Dat is hun eerste vraag. Als Hij zegt dat het in deze generatie zal gebeuren, is dat een rechtstreeks antwoord op hun vraag. Als Hij zegt dat dit ras niet zal verdwijnen voordat het zover is, dan is dat niet relevant voor hun vraag en eigenlijk nergens voor. Wie heeft ooit beweerd dat dit ras voordien zou verdwijnen? Wie heeft dat ooit gedacht? Wie zou zoiets hebben kunnen bedenken? Waarom moet je ons dat vertellen? Wat is daar het nut van? Dat ras is in deze hele bespreking totaal niet aan de orde geweest. In deze passage wordt het Joodse ras helemaal niet besproken.

De andere manier waarop de bedelingenleer ernaar kijkt, is door te zeggen dat Jezus met „deze generatie” bedoelt dat de generatie die deze tekenen daadwerkelijk ziet plaatsvinden, niet zal verdwijnen voordat alles gebeurd is. In dat geval zegt Hij dat wanneer je deze aardbevingen en hongersnoden op verschillende plaatsen, valse messiassen, valse profeten, oorlogen en geruchten van oorlogen begint te zien, de generatie die deze dingen ziet niet zal verdwijnen voordat alles gebeurd is. Maar dat

lijkt wel erg sterk uitgedrukt als dit allemaal binnen zeven jaar gaat gebeuren. Waarom zegt Hij dan niet: „Dit decennium zal niet voorbijgaan”? Waarom „deze generatie”? Daarmee legt Hij het veel verder in de toekomst.

Bovendien had Jezus dan moeten zeggen: „Die generatie zal niet verdwijnen”, in plaats van:

Deze generatie zal niet voorbijgaan.

Wanneer iemand „deze generatie” zegt, spreekt hij gewoonlijk over de generatie die naar hem luistert en waartoe hij zelf behoort. Volgens mij gebruikt Jezus de uitdrukking „deze generatie” zelfs zes keer in het Evangelie naar Mattheüs. In alle andere gevallen heeft Hij het over de mensen die in die tijd leefden. „Deze generatie” betekent nooit een generatie die pas later komt, en het zou heel onnatuurlijk zijn om het zo op te vatten. Het is veel natuurlijker om Hem gewoon te laten zeggen wat Hij zegt:

Deze generatie zal niet voorbijgaan.

Het lijkt sterk op wat Hij met andere woorden zei in Mattheüs 16, vers 28. Hij zei:

Voorwaar, Ik zeg u: Er zijn sommigen van hen die hier staan, die de dood niet zullen proeven voordat zij de Zoon des mensen hebben zien komen in Zijn Koninkrijk.

MATTHEÛS 16:28

Dat komen is niet de wederkomst, maar dit oordeel over Jeruzalem. In Mattheüs 16, vers 28, zei Jezus:

Ik verzeker jullie: sommigen die hier staan zullen niet sterven voordat ze de Mensenzoon in zijn koninkrijk zien komen.

Dezelfde uitspraak staat zowel in Markus als in Lukas. Ik geef je deze uitspraak uit Mattheüs, omdat ik Mattheüs veel beter uit mijn hoofd ken dan Markus en Lukas. Daardoor kan ik die passages in Mattheüs gemakkelijker vinden. Maar de parallelle

passage staat in Lukas en in Markus. Daar kun je niet met het woord „generatie” gaan gooichelen, want Hij gebruikt daar werkelijk andere woorden. Hij zegt:

Sommigen van jullie die hier staan zullen niet sterven.

Dat betekent dat sommige mensen van deze generatie nog in leven zullen zijn. Dat betekent dus dat deze generatie niet volledig zal verdwijnen voordat dit gebeurd is. Er is geen enkele manier om onder die bewoording uit te komen, en het is dezelfde voorspelling, alleen anders verwoord.

Jezus zegt duidelijk dat de dingen die Hij voorspelde, zouden gebeuren terwijl sommigen die naar Hem luisterden nog niet gestorven waren. Met andere woorden, niet iedereen van die generatie zou al gestorven zijn. Die generatie zou niet verdwijnen. Er lijkt dus absoluut geen enkele rechtvaardiging te zijn om deze profetie op iets anders te betrekken dan de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus. Dat is tenslotte wat Jezus voorspelde. Het is in het jaar 70 na Christus gebeurd. Zij vroegen Hem wanneer het zou gebeuren. Zijn antwoord moet beslist met de werkelijkheid overeenstemmen, en dat deed het.

12

Tekenen en vervolging vóór het jaar 70

Het interessante is dat de meeste mensen dit niet weten, omdat ze weinig van de geschiedenis weten. Ze weten niet dat er in de jaren vóór het jaar 70 na Christus een overvloed aan aardbevingen, hongersnoden, valse messiassen enzovoort was. Maar die waren er wel. Van sommige daarvan wordt zelfs in de Bijbel getuigd. De Bijbel spreekt in de Evangeliën en in het boek Handelingen over bepaalde grote aardbevingen. De Bijbel spreekt in het boek Handelingen over bepaalde valse profeten. Johannes zegt in 1 Johannes:

Geliefden, geloof niet elke geest, maar beproef de geesten of zij uit God zijn; want er zijn veel valse profeten in de wereld uitgegaan.

1 JOHANNES 4:1

Er waren valse christussen. Er waren oorlogen, een heleboel zelfs, en geruchten van oorlogen. Alles waarvan Jezus zei dat het zou gebeuren, is vóór het jaar 70 na Christus gebeurd.

Laten we eens kijken wat Hij hier werkelijk zegt. Ze stelden Hem de vraag, en daarom begint Hij die in vers 8 te beantwoorden. Hij zei:

En Hij zei: Pas op dat u niet misleid wordt, want velen zullen komen onder Mijn Naam en zeggen: Ik ben de Christus, en: De tijd is nabijgekomen. Ga hen dan niet achterna. En wanneer u zult horen van oorlogen en allerlei oproer, wees dan niet verschrikt. Want deze dingen moeten eerst geschieden, maar dat betekent niet meteen het einde.

LUKAS 21:8-9

Toen zei Hij tegen hen:

Toen zei Hij tegen hen: Het ene volk zal tegen het andere volk opstaan en het ene koninkrijk tegen het andere koninkrijk; en er zullen grote aardbevingen zijn in verschillende plaatsen, hongersnoden en besmettelijke ziekten. Er zullen ook verschrikkelijke dingen en grote tekenen vanuit de hemel plaatsvinden. Maar vóór dit alles zullen ze de handen aan u slaan en u vervolgen, door u over te leveren in de synagogen en gevangenissen, en u zult voor koningen en stadhouders geleid worden omwille van Mijn Naam. En dit zal u overkomen, opdat u zult getuigen. Neem u dan in uw hart voor niet van tevoren te bedenken hoe u zich moet verdedigen. Want Ik zal u mond en wijsheid geven die al uw tegenstanders niet zullen kunnen weerspreken of weerstaan. En u zult ook door ouders, broers, familieleden en vrienden overgeleverd worden, en zij zullen sommigen van u doden. En u zult omwille van Mijn Naam door allen gehaat worden. Maar er zal beslist geen haar van uw hoofd verloren gaan. Door uw volharding zult u uw leven verkrijgen.

LUKAS 21:10-19

In deze uitspraak:

In de door de spreker gebruikte Engelse vertaling staat hier **patience**, maar volgens hem zou dat **endurance** moeten zijn: volharding. De HSV geeft dit al weer met „Door uw volharding zult u uw leven verkrijgen.” Dit loopt parallel met wat Mattheüs weergeeft als:

Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.

MATTHEÛS 24:13

Dat is de parallelle uitspraak in Mattheüs 24, die wat de eigenlijke betekenis betreft natuurlijk iets duidelijker is. Maar in Mattheüs 24:13 zegt Hij, nadat Hij al deze dingen heeft gezegd:

Maar wie tot het einde volhoudt, zal worden gered.

Lukas 21:19 zou weergegeven kunnen worden als:

Door vol te houden zullen jullie je leven behouden.

Volgens de door de spreker gebruikte Engelse vertaling zul je je ziel behouden in plaats van die te verliezen. Als je niet tot het einde volhardt, zul je volgens zijn uitleg je ziel verliezen en niet behouden worden.

De spreker redeneert vanuit de Engelse weergave **souls**. De aangehaalde HSV vertaalt het betreffende woord hier met „leven”.

13

Aardbevingen en oorlogen zijn geen teken

Deze dingen, die ik zojuist nogal snel heb voorgelezen, worden door hedendaagse profetieleraars heel vaak gebruikt als tekenen van de tijd. Er zijn aardbevingen, hongersnoden, oorlogen en valse messiassen. Daar zijn er beslist genoeg van gekomen, en ook valse profeten. Toen ik jong was, herhaalde ik vaak wat mijn leraren me hierover vertelden. Ik zei zelfs dingen als: ‘In de afgelopen honderd jaar zijn er meer aardbevingen geweest dan in de hele opgetekende geschiedenis daarvoor. Daarom moet dit de tijd zijn waarover Jezus sprak toen Hij het over aardbevingen had’, enzovoort.

Daar zou ik een paar dingen over willen zeggen. Ten eerste: hoe ter wereld zou je kunnen weten hoeveel aardbevingen er waren voordat we seismische meetapparatuur hadden en in staat waren ze te tellen en te weten wanneer ze plaatsvonden? Wij kunnen aardbevingen over de hele wereld tellen, omdat we overal sensoren hebben die ruim honderd jaar geleden nog niet bestonden. Vanaf die tijd kunnen we

aardbevingen tellen, maar we kunnen niet alle aardbevingen tellen die daarvoor hebben plaatsgevonden. Met deze bewering pretendeert men dus meer te weten dan mogelijk is.

Maar belangrijker nog: zelfs als het waar is, zei Jezus niet dat aardbevingen steeds vaker zouden voorkomen. Hij zei alleen dat er aardbevingen zouden zijn. Hij zei niet dat het er veel zouden zijn in vergelijking met andere tijden. Hij zei alleen dat er aardbevingen, hongersnoden en oorlogen zouden komen. Maar Hij zegt:

Maak je daar maar niet druk om. Dat is niet echt een teken dat er iets aan de hand is.

Het is gewoon zo dat wanneer er grote oorlogen, aardbevingen en hongersnoden zijn, mensen beginnen te speculeren: 'Is dit het einde van de wereld?' Hij zegt:

En wanneer u zult horen van oorlogen en allerlei oproer, wees dan niet verschrikt. Want deze dingen moeten eerst geschieden, maar dat betekent niet meteen het einde. Toen zei Hij tegen hen: Het ene volk zal tegen het andere volk opstaan en het ene koninkrijk tegen het andere koninkrijk; en er zullen grote aardbevingen zijn in verschillende plaatsen, hongersnoden en besmettelijke ziekten. Er zullen ook verschrikkelijke dingen en grote tekenen vanuit de hemel plaatsvinden.

LUKAS 21:9-11

Er zullen altijd aardbevingen zijn. Ik weet eigenlijk niet of er nu meer aardbevingen zijn dan vroeger, maar als dat zo is, is het niet relevant voor wat Jezus zei. Hij zei niet dat het aantal aardbevingen zou toenemen. Hij zei alleen dat er aardbevingen, hongersnoden en al dat soort dingen zouden zijn, zoals die er in alle tijden zijn. Maar telkens wanneer die dingen gebeuren, in welke tijd dan ook, beginnen mensen te speculeren: 'Is het het einde van de wereld?' En Hij zegt:

Nee, dat is het niet.

Aan het einde van vers 9 zegt Hij:

Maar het einde komt niet meteen.

Wanneer zulke dingen gebeuren, betekent dat niet dat het einde voor de deur staat.

In vers 11 spreekt Hij wel over:

Er zullen angstaanjagende dingen te zien zijn en indrukwekkende tekenen aan de hemel.

Zo spreekt Hij ook in vers 25 en de verzen daarna over tekenen aan de zon, de maan en de sterren, en over benauwdheid en radeloosheid onder de volken op aarde, enzovoort.

14

Hemelse tekenen en het verslag van Josephus

Wat moeten we van deze tekenen aan de hemel denken? We kunnen daar op verschillende manieren mee omgaan. Ze kunnen in sommige gevallen beslist als symbolisch of figuurlijk worden opgevat, omdat de profeten in het Oude Testament op figuurlijke wijze over zulke dingen spreken. Zo vinden we in Jesaja 34 het beeld dat de hemel als een boekrol opgerold zou worden en dat de sterren uit de hemel zouden vallen als rijpe vijgen uit een vijgenboom. Dat staat in een passage die de val van Edom beschrijft, die ongeveer vijfhonderd jaar vóór Christus plaatsvond. De hemel werd niet als een boekrol opgerold. Dit is overdrijving. Dit zijn oordeelsbeelden die niet bedoeld zijn om letterlijk te worden opgevat. Je zou dus kunnen zeggen dat dit niet letterlijk is.

Aan de andere kant is het nogal interessant dat Josephus ons vertelt dat er tijdens de Joodse Oorlog, die ruim drie jaar duurde en eindigde met de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus, een aantal opmerkelijke tekenen waren, sommige daarvan aan de hemel. Josephus was geen christen en zag hierin niet de betekenis die de Bijbel eraan geeft. Toch was hij erbij om deze dingen waar te nemen en heeft hij ze vastgelegd. Het lijkt bijna aan de voorzienigheid te danken dat zijn verslag bewaard is gebleven. Want zonder de verslagen van Josephus zouden we niet weten hoeveel van deze dingen werkelijk zijn gebeurd. Het lijkt erop dat God ervoor

heeft gezorgd dat we dit zouden weten door het werk van deze geschiedschrijver uit de oudheid te bewaren. Dat is mijn interpretatie van het feit dat het werk van Josephus bewaard is gebleven. Ik denk dat dit door God zo beschikt is.

Josephus zei dat er veel tekenen waren. Hij heeft een hele alinea waarin hij zegt: ‘Je zou deze dingen niet geloven. Ze zijn zo vreemd dat je niet zou geloven dat ze werkelijk gebeurd zijn als er niet zo veel mensen waren die ze gezien hadden en ervan getuigden.’ Hij zei bijvoorbeeld dat er een ster in de vorm van een zwaard een heel jaar boven de stad Jeruzalem hing. Dat zou een teken aan de hemel zijn. Hij zei dat mensen bij een andere gelegenheid omhoogkeken en soldaten in wapenrusting in de wolken heen en weer zagen rennen. Dat zou ergens een teken van zijn.

Bedenk dat Jezus erover sprak dat ze dit zouden zien:

En dan zal aan de hemel het teken van de Zoon des mensen verschijnen; en dan zullen al de stammen van de aarde rouw bedrijven en zij zullen de Zoon des mensen zien, als Hij op de wolken van de hemel komt met grote kracht en heerlijkheid. En Hij zal Zijn engelen uitzenden onder luid bazuingeschal, en zij zullen Zijn uitverkorenen bijeenbrengen uit de vier windstreken, van het ene uiterste van de hemelen tot het andere uiterste ervan.

MATTHEÛS 24:30-31

Josephus, die volkomen onwetend was van alles wat Jezus hierover gezegd had, legt vast dat deze dingen gebeurden. Hij zei dat er ook andere dingen op aarde gebeurden. Ik zal die niet allemaal opsommen, maar vóór de verwoesting van Jeruzalem werden er bovennatuurlijke tekenen gegeven. Er is dus werkelijk geen reden om te suggereren dat Jezus' woorden aan het einde van vers 11 daar iets anders dan letterlijk bedoeld waren. Hij zegt inderdaad dat de discipelen vóór de val van Jeruzalem met hevige vervolging te maken zouden krijgen. En dat gebeurde ook. Hij zei dat sommigen van hen gedood zouden worden. Welnu, sommigen van hen werden inderdaad gedood.

15

Vervolging, volharding en goddelijke hulp

Interessant genoeg zegt Hij:

Toen zei Hij tegen hen: Het ene volk zal tegen het andere volk opstaan en het ene koninkrijk tegen het andere koninkrijk; en er zullen grote aardbevingen zijn in verschillende plaatsen, hongersnoden en besmettelijke ziekten. Er zullen ook verschrikkelijke dingen en grote tekenen vanuit de hemel plaatsvinden. Maar vóór dit alles zullen ze de handen aan u slaan en u vervolgen, door u over te leveren in de synagogen en gevangenissen, en u zult voor koningen en stadhouders geleid worden omwille van Mijn Naam. En dit zal u overkomen, opdat u zult getuigen. Neem u dan in uw hart voor niet van tevoren te bedenken hoe u zich moet verdedigen. Want Ik zal u mond en wijsheid geven die al uw tegenstanders niet zullen kunnen weerspreken of weerstaan. En u zult ook door ouders, broers, familieleden en vrienden overgeleverd worden, en zij zullen sommigen van u doden. En u zult omwille van Mijn Naam door allen gehaat worden. Maar er zal beslist geen haar van uw hoofd verloren gaan. Door uw volharding zult u uw leven verkrijgen.

LUKAS 21:10-19

Welnu, als je gedood wordt, wat heb je er dan aan dat je haren niet verloren gaan? Je wilt niet kaal begraven worden of zoiets? In werkelijkheid zegt Hij dat je, ook al sterf je, op de lange termijn werkelijk niets verloren hebt. God bewaart je nog steeds, tot voorbij de dood. Het is een hyperbool: uiteindelijk zal geen haar van je hoofd verloren gaan. Er is tenslotte een opstanding. Blijkbaar zullen alle haren die je verloren hebt bij de opstanding worden hersteld. Ik weet niet echt of we het zo moeten toepassen, maar sommigen die kaal zijn, zullen misschien blij zijn deze mogelijkheid te overwegen.

Interessant genoeg zegt Hij dat ze je zullen berechten. Alle discipelen zijn inderdaad berecht. De meesten van hen zijn ter dood gebracht. Wat Jezus voorspelde dat in die generatie zou gebeuren, gebeurde ook in die generatie. Hij zei:

Als jullie voor de synagogen moeten verschijnen, maak je dan geen zorgen over wat je zult zeggen. Ik zal jullie de woorden geven.

Bedenk dat Jezus iets dergelijks eerder zei in Lukas 12:11-12: wanneer zij je voor de synagogen en de overheden brengen, moet je niet bezorgd zijn over wat je zult zeggen, want de Heilige Geest zal je op dat moment leren wat je moet zeggen. In Mattheüs 10:20 staat daarnaast dat de Geest van je Vader door je heen spreekt. Hier zegt Hij:

Ik zal jullie de juiste woorden en wijsheid geven.

Wat door de Heilige Geest gedaan wordt, wordt beslist ook door Jezus gedaan. Het is dezelfde voorspelling. Op de ene plaats zegt Hij dat de Geest van God je het antwoord zal geven. Hier zegt Hij:

Ik zal jullie het antwoord geven.

Het is duidelijk de Geest van Christus Die dat doet.

16

De gruwel van de verwoesting in Daniël

Vers 20 zegt:

Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt, weet dan dat zijn verwoesting nabij is.

LUKAS 21:20

Ik zei al dat dit bijvoorbeeld parallel loopt aan Mattheüs 24:15. Als je Mattheüs 24, Markus 13 en Lukas 21 naast elkaar legt — sla bijvoorbeeld in drie verschillende Bijbels deze drie gedeelten op en volg deze rede vers voor vers — wordt heel duidelijk welke

dingen met welke andere dingen parallel lopen. Hoewel de evangelieschrijvers dingen soms met iets andere woorden weergeven, kun je zien dat ze het over dezelfde rede en dezelfde volgorde van opmerkingen hebben.

Op dit punt in de rede laten zowel Markus als Lukas Jezus zeggen:

Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting, waarover gesproken is door de profeet Daniël, zult zien staan op de heilige plaats — laat hij die het leest, daarop letten! —

MATTHEÛS 24:15

Wat is dat? De uitdrukking ‘de gruwel van verwoesting’, die Lukas niet gebruikt maar parafraseert, komt uit Daniël. Ze wordt op drie verschillende plaatsen in Daniël gebruikt, en het gaat niet eens altijd om hetzelfde. In Daniël 11 staat bijvoorbeeld dat Antiochus Epiphanes de gruwel die verwoesting veroorzaakt zou oprichten. Dat verwijst ernaar dat hij in 168 voor Christus in de tempel een varken offerde op een altaar voor Zeus.

Maar in een ander gedeelte, in Daniël 9, wordt erover gesproken dat de Messias wordt afgesneden en dat daarna de stad Jeruzalem wordt verwoest en er een gruwel van verwoesting zal zijn. Er staat letterlijk:

Op de vleugel van gruwelen zal een verwoester komen.

DANIËL 9:27

Er zal een gruwel zijn die verwoesting veroorzaakt. Dat is een gruwel van verwoesting. Hij verwijst naar de Romeinen die Jeruzalem verwoestten nadat Jezus gekruisigd was. Dan is er nog een derde verwijzing in Daniël 12. Het is niet duidelijk welke van de twee hij daar op het oog heeft, maar hij gebruikt de term daar opnieuw.

17

De Romeinse legers als de gruwel

Het is een heel typisch Hebreeuwse uitdrukking. ‘Gruwel’ is een hebraïsme dat gewoonlijk een afgod betekent. In het Oude Testament waren de gruwelen waartegen de profeten zich uitspraken afgoden, beelden. ‘Verwoesting’ verwijst naar het feit dat God de stad verlaat. Er zal een gruwel komen die Gods verlaten van de stad markeert of veroorzaakt. De stad zal verwoest zijn. Toen Jezus de tempel uit liep, zei Hij:

Zie, uw huis wordt als een woestenij voor u achtergelaten. Want Ik zeg u: U zult Mij van nu af aan niet zien, totdat u zegt: Gezegend is Hij Die komt in de Naam van de Heere!

MATTHEÛS 23:38-39

Hoewel Lukas de uitdrukking ‘gruwel van de verwoesting’ niet gebruikt, zegt hij wel:

Wanneer jullie zien dat Jeruzalem door legers wordt omsingeld, weet dan dat de verwoesting ervan nabij is.

Dit houdt verband met de woorden ‘gruwel van de verwoesting’. Er is een gruwel die verwoesting zal veroorzaken, en die verwoesting is nabij wanneer de Romeinen nabij zijn. Wanneer je de Romeinen tegen de stad ziet optrekken, is het nabij.

De aanwezigheid van de Romeinen zou door de Joden worden gezien als het binnendringen van het heidendom in de tempel, als een gruwel. Vooral toen zij uiteindelijk de tempel zelf, de heilige plaats, binnengingen en zelfs hun vaandels meenamen waarop, zoals veel mensen geloven, afbeeldingen van Caesar stonden, of hun vaandelstokken met daarin uitgesneden afbeeldingen. De komst van de

Romeinen tegen Jeruzalem is wat Lukas verstaat onder Jezus' woorden 'gruwel van de verwoesting'. En waarom niet? Daniël gebruikte die uitdrukking in hoofdstuk 9 op die manier:

**De Messias zal worden uitgeroeid. De stad zal worden verwoest.
Er zal een gruwel zijn die haar verwoest.**

DANIËL 9:26-27

Daniël spreekt in hoofdstuk 9 beslist over de Romeinse verwoesting van Jeruzalem als een gruwel van de verwoesting. Zelfs als hij dat niet deed, doet Lukas het wel, en Lukas is een Bijbelschrijver. Lukas weerspiegelde beslist het begrip dat de apostelen hiervan hadden. Hij heeft het niet zelf bedacht. Hij was een metgezel van de apostelen, begreep wat zij begrepen en deelde hun opvattingen.

18

Kritiek op de toekomstige antichristtheorie

Het is duidelijk dat de gruwel van de verwoesting niet een toekomstige antichrist is die een beeld van zichzelf in een toekomstige, herbouwde tempel in Jeruzalem plaatst. Dit is de opvatting van de bedelingenleer: de Joden zullen in de laatste dagen hun tempel in Jeruzalem herbouwen, en de antichrist zal komen en er een beeld van zichzelf in plaatsen. Zij zeggen dat dit de gruwel van de verwoesting is, midden in de grote verdrukking. Interessant genoeg is er geen enkele regel in de Schrift die ooit spreekt over een antichrist die een beeld van zichzelf in een Joodse tempel plaatst. Waar komt dat idee vandaan? Het komt voort uit het samenvoegen van twee verzen die niet over hetzelfde spreken. Ze zeggen in elk geval niet hetzelfde.

In Openbaring 13 staat dat het tweede beest een beeld van het eerste beest zal maken en van alle mensen zal eisen dat zij dat beeld aanbidden. Dat is wat ons wordt verteld. Ons wordt niet verteld dat het in Jeruzalem zal zijn. Ons wordt niet verteld dat het in een tempel zal zijn. Het is eenvoudigweg een beeld dat wordt gemaakt, en van mensen wordt geëist dat zij het beeld aanbidden. Het zou in New York kunnen zijn, het zou in Parijs kunnen zijn, het zou overal kunnen zijn. In Openbaring 13 wordt geen

geografische plaats genoemd en beslist geen tempel, maar het beeld van het beest zal een voorwerp van aanbidding zijn. Gewoonlijk wordt aangenomen dat dit beest de antichrist is. Hier heb je dus de oorsprong van dit idee van een beeld van het beest dat wordt aanbeden. Maar niets wijst erop dat het in een tempel of in Jeruzalem zal zijn.

Aan de andere kant hebben we nog een passage, in 2 Thessalonicenzen 2. Deze passage noemt het beest of de antichrist niet, maar gebruikt wel een uitdrukking: de mens van de wetteloosheid. Veel mensen geloven dat de mens van de wetteloosheid over wie Paulus hier spreekt, dezelfde is als degene die Johannes in 1 Johannes de antichrist noemt, of die in Openbaring het beest wordt genoemd. Naar mijn mening is deze gelijkstelling twijfelachtig. Ik kan haar niet uitsluiten, maar ik zie beslist niets wat deze gelijkstelling noodzakelijk maakt.

Over deze mens van de wetteloosheid staat in 2 Thessalonicenzen 2, vers 4:

de tegenstander, die zich ook verheft boven al wat God genoemd of als God vereerd wordt, zodat hij als God in de tempel van God gaat zitten en zichzelf als God voordoet.

2 THESSALONICENZEN 2:4

Trouwens, een toekomstige antichrist die dit zou doen, zou beslist niet de eerste persoon zijn die dat ooit gedaan heeft. Veel heersers en zelfs pausen hebben zichzelf boven God en alles wat aanbeden wordt verheven.

Hier staat niet dat hij een beeld van zichzelf in een tempel plaatst. Er wordt nergens ook maar gesuggereerd dat er ooit een beeld van de mens van de zonde wordt gemaakt, tenzij hij dezelfde persoon is als het beest, en dat is betwistbaar. Als zij beiden de antichrist zijn, kunnen we in elk geval zeggen dat de antichrist zelf in de tempel zou zitten, want dat is wat er staat. Hij zit in de tempel. En als het beest dezelfde persoon is, dan wordt er ergens ook een beeld van deze man gemaakt en worden mensen gedwongen het te aanbidden, maar niet noodzakelijkerwijs in de tempel. Als het beest tenslotte over de hele wereld regeert, zou hij zijn beeld in Rome kunnen oprichten, of waar hij maar wil.

Het punt is dat er geen passage is die zelf zegt dat de antichrist een beeld van zichzelf zal maken en het in de tempel zal plaatsen. Dit is de hele aanname van de bedelingenleer waardoor aanhangers daarvan die daad gelijkstellen aan de gruwel van de verwoesting. Lukas vertelt ons dat de gruwel van de verwoesting bestaat uit de Romeinse legers die eraan komen, en dit gebeurde in het jaar 70 na Christus, niet op een toekomstig tijdstip. Maar sterker nog, zelfs datgene wat zij als de gruwel van de verwoesting aanduiden, is een verzinsel. Het is nergens in de Schrift te vinden.

19

De vlucht van de christenen uit Jeruzalem

Vers 21: wanneer ze de Romeinse legers zien aankomen — en dit is het teken waar ze om vroegen:

En zij vroegen Hem: Meester, wanneer zal dat dan zijn en wat is het teken dat deze dingen zullen gebeuren?

LUKAS 21:7

— laten dan degenen die in Judea zijn naar de bergen vluchten.

Laten dan wie in Judea zijn, vluchten naar de bergen en wie in het midden van Jeruzalem zijn, daaruit wegtrekken en wie op de velden zijn, er niet in gaan. Want dit zijn dagen van wraak, opdat al wat geschreven staat, vervuld wordt. Maar wee de zwangeren en de zogenden in die dagen, want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk. En zij zullen vallen door de scherpte van het zwaard en in gevangenschap weggevoerd worden onder alle heidenen. En Jeruzalem zal door de heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen vervuld zullen zijn.

LUKAS 21:21-24

Ik zou heel lang bij deze verzen kunnen stilstaan. Er zijn zo veel parallellen met andere passages in de Schrift die nuttig zouden zijn om te trekken. Ik heb hier veel van behandeld toen we bij Mattheüs 24 waren, en die lezingen kun je beluisteren als je meer bijzonderheden over deze rede op de Olijfberg wilt dan ik hier kan geven. Maar het is genoeg om te zeggen dat Jezus zei dat ze uit Jeruzalem moesten vluchten wanneer ze de legers zagen aankomen.

De vroege christelijke gemeente is inderdaad uit Jeruzalem gevlucht. Volgens Eusebius vluchtte de gemeente in Jeruzalem voordat de Romeinen daar aankwamen. Daardoor ontkwam de gemeente aan dit verschrikkelijke oordeel dat over de stad kwam. Jezus had hun gezegd dat te doen. En dat deden ze.

20

Gods vergelding en vervulde profetieën

In vers 22 zei Hij, nog steeds sprekend over deze invasie van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus:

Dit zijn de dagen van vergelding.

Welke wraak? God wreekt het bloed van de profeten en bovenal dat van Zijn Zoon. Omdat ze de dag waarop er naar hen werd omgezien niet hebben herkend, komt dit over hen: Gods wraak op de vijanden van Zijn profeten en van Zijn Zoon. Bedenk dat Jezus zei dat al het bloed van de rechtvaardige profeten die gezonden waren, over deze generatie zou komen.

Daar heeft Hij het over.

„Al wat geschreven staat, wordt vervuld”, zei Hij. Dat is interessant, want tenzij dit pure overdrijving is, suggereert het dat alles wat in het Oude Testament geschreven stond, vervuld was tegen de tijd dat Jeruzalem werd verwoest. Natuurlijk waren sommige dingen al daarvoor vervuld. Er waren beloften over de eerste komst van Christus die al vervuld waren. Er waren zelfs beloften over de val van Babylon, Tyrus

en Edom die al vervuld waren. Maar de laatste dingen die vervuld moesten worden, zouden kennelijk te maken hebben met de verwoesting van Jeruzalem. Jezus zei dat dit zou gebeuren, opdat alles wat geschreven staat vervuld zou worden.

Dit suggereert sterk dat wanneer we profetieën uit het Oude Testament lezen, we niet lezen over iets waarvan de vervulling zich uitstrekt tot na het jaar 70 na Christus. Misschien zijn er zulke profetieën. Ik ga hierover geen absolutistisch standpunt innemen, want ‘alles’ kan beslist een overdrijving zijn. Hij bedoelt misschien de meeste dingen — de overgrote meerderheid van de dingen, met enkele uitzonderingen. ‘Alles’ wordt in de Bijbel soms op die manier gebruikt, en misschien gebruikt Hij het hier zo. Misschien zijn er enkele profetieën in het Oude Testament die verder kijken dan het jaar 70 na Christus. Maar Zijn uitspraak impliceert beslist dat een enorme hoeveelheid profetieën uit het Oude Testament door deze verwoesting vervuld werd. Dat betekent dat wanneer we Jesaja, Jeremia, Ezechiël en deze profetieën lezen, we mogen verwachten heel wat materiaal te vinden dat naar deze gebeurtenis wijst. Zodra we ernaar zoeken, is het duidelijk aanwezig, maar daar kunnen we nu niet op ingaan.

21

De grote verdrukking over Israël

Hij zegt:

Wat erg voor vrouwen die zwanger zijn en voor degenen met baby's. Niet omdat God boos op hen is, maar omdat ze in moeilijkheden verkeren. Ze proberen te reizen. Ze zijn zwanger of dragen baby's. Ze proberen daar zo snel mogelijk weg te komen, en ze kunnen niet gemakkelijk weggkomen. Jezus zei zelfs in Mattheüs 24:

En bid dat uw vlucht niet zal plaatsvinden in de winter en ook niet op een sabbat.

MATTHEÛS 24:20

Waarom? Omdat het zo moeilijk is om te reizen. Op de sabbat zijn de poorten gesloten. Je kunt op de sabbat geen proviand kopen. De winter is een heel slechte tijd om zonder auto te reizen. Hij zei dat dit bijzonder lastig zou zijn. Wee degenen die deze tocht op dit tijdstip en onder deze omstandigheden moeten maken.

Hij zei in vers 23:

Maar wee de zwangeren en de zogenden in die dagen, want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk.

LUKAS 21:23

Dat is een uitdrukking die naar Israël verwijst.

„Dit volk” is duidelijk een verwijzing naar de Joden. Hier wordt geen wereldwijde grote verdrukking beschreven. Dit is precies het vers dat parallel loopt met Mattheüs 24:21. Mattheüs 24:21 zegt:

Want dan zal er een grote verdrukking zijn, zoals er niet geweest is vanaf het begin van de wereld, tot nu toe, en zoals er ook nooit meer zijn zal.

MATTHEÛS 24:21

Dat vers heeft hier zijn parallel:

Er zal grote ellende in het land zijn en dit volk zal zwaar worden getroffen.

De grote verdrukking waarover Jezus sprak, wordt door Lukas' parafrase kennelijk uitgelegd als een verdrukking die over het land Israël en het volk Israël komt, niet als een wereldwijde situatie.

22

Jeruzalem en de tijden van de heidenen

En zij zullen vallen door de scherpte van het zwaard en in gevangenschap weggevoerd worden onder alle heidenen. En Jeruzalem zal door de heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen vervuld zullen zijn.

LUKAS 21:24

zegt vers 24. Dat is beslist gebeurd. De Romeinen hebben waarschijnlijk minstens 700.000 van hen afgeslacht. De rest, degenen die niet waren afgeslacht, werd in gevangenschap onder alle heidenen weggevoerd.

Ook Jeruzalem werd door de heidenen vertrapt. Dat is inderdaad gebeurd en is kennelijk lange tijd blijven gebeuren.

„De tijden van de heidenen” is geen uitdrukking waarvan de betekenis vanzelf spreekt, en hij komt ook nergens anders in de Schrift voor. We moeten raden wat hij betekent. Mijn vermoeden is dat hij doelt op de tijd waarin God Zich met de heidenen bezighoudt in plaats van met de Joden. Toldat de tempel werd verwoest, vormden de Joden het middelpunt van Gods handelen. Daarna heeft het evangelisatiewerk onder de heidenen, wat betekenis betreft, beslist de plaats ingenomen van alles wat Hij in Israël doet.

Een andere manier om het te zien, zou zijn dat de tijden waarin het de heidenen wordt toegestaan Israël onder de voet te lopen, de tijden van de heidenen zijn. Er zijn nog andere mogelijke interpretaties. Sommige mensen zeggen dat de hele periode van de vier dieren uit Daniël hoofdstuk 7 de periode van de tijden van de heidenen is. Je kunt daar op meer dan één manier naar kijken. Ik houd het bij de eenvoudigste opvatting, zonder enige agenda om er iets mee te proberen te bewijzen. „De tijden van de heidenen” komen op mij over als de tijden waarin de heidenen de overhand hebben. Aangezien zij altijd de overhand hebben, omdat de Joden gering in aantal zijn, moet het betekenen: in Gods ogen. Het moet betekenen dat God Zich in die tijd op de heidenen richt; dat zou dus het tijdperk van de gemeente zijn.

23

Kosmische tekenen en de wederkomst

Vers 25 zegt:

En er zullen tekenen zijn in zon, maan en sterren, en op de aarde benauwdheid onder de volken, in radeloosheid vanwege het bulderen van zee en golven. En het hart van de mensen zal bezwijken van vrees en verwachting van de dingen die de wereld zullen overkomen, want de krachten van de hemelen zullen heftig bewogen worden. En dan zullen zij de Zoon des mensen zien komen in een wolk, met grote kracht en heerlijkheid. Wanneer nu deze dingen beginnen te geschieden, kijk dan omhoog en hef uw hoofd op, omdat uw verlossing nabij is.

LUKAS 21:25-28

Die laatste twee verzen, 27 en 28, klinken beslist als de wederkomst van Christus. Natuurlijk klinken ook de verzen 25 en 26, als je ze letterlijk neemt, alsof ze misschien verwijzen naar iets wat nog toekomstig is. Wat ik over de verzen 25 en 26 zou willen opperen, is dat de gebruikte beelden parallellen hebben in Mattheüs. Het verduisteren van de zon en het veranderen van de maan in bloed lopen parallel met wat er in de versie van Mattheüs staat. Deze beelden zijn, zoals ik over enkele andere dingen al zei, veelvoorkomende beelden bij de oudtestamentische profeten wanneer ze het niet hebben over letterlijke zaken, zoals het oplossen van de hemelen en dergelijke. Bij de profeten zijn het in werkelijkheid verwijzingen naar de ondergang van grote rijken: Babylon, Edom, Tyrus, Assyrië, Egypte, enzovoort. Dit soort taal wordt gebruikt wanneer een rijk ten val komt. Hoewel het klinkt als het einde van het heelal of van het zonnestelsel, gaat het daar in de meeste gevallen niet werkelijk over.

Deze woorden wijken enigszins af van de manier waarop ze in Mattheüs worden weergegeven, maar het is dezelfde passage, dezelfde voorspelling. Ik ben geneigd deze woorden waarschijnlijk als symbolisch te zien. Maar laten we even de mogelijkheid

overwegen dat ze dat niet zijn. Laten we veronderstellen dat de verzen 25 tot en met 28 inderdaad een letterlijke beschrijving zijn van een letterlijke wederkomst die nog toekomstig is. Betekent dat dat we het bij het verkeerde eind hebben gehad door het eerdere gedeelte te zien als iets dat over het jaar 70 na Christus gaat? Nee. Je kunt de tijden van de heidenen, die aan het einde van vers 24 voor het laatst worden genoemd, gemakkelijk zien als een lange tijdsperiode. Jeruzalem wordt in het jaar 70 na Christus verwoest. Hoelang lopen de heidenen Jeruzalem onder de voet? Tot het einde van de tijden van de heidenen, en daarna komt de wederkomst.

Met andere woorden, het tijdperk van de gemeente ligt tussen het jaar 70 na Christus en de wederkomst. Dat tijdperk kan eenvoudigweg besloten liggen in de woorden:

En zij zullen vallen door de scherpste van het zwaard en in gevangenschap weggevoerd worden onder alle heidenen. En Jeruzalem zal door de heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen vervuld zullen zijn.

LUKAS 21:24

Paulus sprak over het binnengaan van de volheid van de heidenen als een gebeurtenis die plaatsvindt in het tijdperk van de gemeente, dus misschien gaat het om hetzelfde idee. Het is mogelijk dat de laatste regel van vers 24 het hele tijdperk van de gemeente omvat en dat we in de verzen 25 tot en met 28 inderdaad de wederkomst van Christus hebben. Dat is niet onmogelijk, maar het is niet noodzakelijk.

Zijn uitspraak dat de tijden van de heidenen vervuld zullen worden, betekent niet noodzakelijk dat we nu naar het einde van die tijd gaan kijken. Hij zou nog steeds over de verwoesting van Jeruzalem kunnen spreken. Hij heeft vermeld hoelang die situatie zal voortduren, maar nu keert Hij terug naar het hoofdonderwerp. Al deze dingen zullen gebeuren, en Hij gebruikt apocalyptische beeldspraak die niet al te letterlijk moet worden genomen.

24

De Mensenzoon komt op een wolk

De uitspraak in vers 27, „ze zullen de Zoon des mensen met een wolk en in grote glorie zien komen”, klinkt, waarschijnlijk meer dan welke andere passage ook, alsof die over de wederkomst van Christus gaat. Maar precies die bewoording wordt in het Oude Testament gebruikt voor dingen die niet de wederkomst van Christus zijn. De nauwste woordelijke parallel die we in het Oude Testament hebben, is Jesaja 19:1. Het is een profetie over de Assyriërs die Egypte binnenvallen en veroveren. Je kunt het hele hoofdstuk lezen en zien dat dit is wat daar wordt besproken. Het hoofdstuk begint met deze samenvattende uitspraak:

De last over Egypte. Zie, de HEERE rijdt op een snelle wolk en komt in Egypte. De afgoden van Egypte zullen beven voor Zijn aangezicht en het hart van de Egyptenaren zal smelten in hun binnenste.

JESAJA 19:1

Wat zegt Jesaja? God komt op een wolk naar Egypte. Maar in werkelijkheid zijn het de Assyrische legers die naar Egypte komen om het te veroveren. Het is beeldspraak. God zendt de Assyrische legers. Zij zijn Zijn hand, Zijn uitvoerders van het oordeel, Zijn zaag, Zijn bijl, zoals Hij hen in Jesaja hoofdstuk 10 noemde. Zij zijn Gods werktuig. God komt door middel van deze binnenvallende legers tegen Egypte. Maar figuurlijk staat er dat God op een wolk komt.

Jezus zegt dat ze „de Mensenzoon die op een wolk komt” zullen zien. Als we onszelf toestaan de taal over te nemen waarmee de Joden het meest vertrouwd waren, kan dit nog steeds een verwijzing zijn naar de verwoesting van Jeruzalem en niet naar een letterlijke wederkomst op dit punt in het relaas. Ik ontken een toekomstige wederkomst absoluut niet. Ik zeg dat de vraag is of dit daar werkelijk over gaat, of over iets anders. Het kan beide kanten op. Zoals ik heb gezegd, je kunt er de wederkomst van maken als je dat wilt, want de tijden van de heidenen zouden de hele periode

beslaan vanaf de verwoesting van Jeruzalem tot aan de wederkomst. Of Hij kan eenvoudig terugkeren naar het eerdere onderwerp en dezelfde apocalyptische beeldspraak gebruiken die we ook elders in de Schrift kennen.

25

De gelijkenis van de vijgenboom

Vers 29 zegt:

En Hij sprak tot hen een gelijkenis: Kijk naar de vijgenboom en naar alle bomen. Zodra ze uitlopen en u dat ziet, weet u uit uzelf dat de zomer al nabij is. Zo ook u, wanneer u deze dingen zult zien geschieden, weet dan dat het Koninkrijk van God nabij is. Voorwaar, Ik zeg u dat dit geslacht zeker niet voorbij zal gaan, totdat alles geschied is. De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar Mijn woorden zullen beslist niet voorbijgaan.

LUKAS 21:29-33

Het enige wat ik hierover zou willen zeggen, betreft de vijgenboom. In Mattheüs staat in de parallelle passage:

Leer van de vijgenboom deze gelijkenis: wanneer zijn tak al zacht wordt en de bladeren uitspruiten, dan weet u dat de zomer nabij is. Zo ook u, wanneer u al deze dingen zult zien, weet dan dat het nabij is, voor de deur.

MATTHEÛS 24:32-33

Aanhangers van de bedelingenleer zeggen vaak dat de vijgenboom een beeld van Israël is. Wanneer Jezus in Mattheüs 24 zegt dat je het volgende zult zien:

‘Israël dat weer uitloopt’

Of:

de vijgenboom die weer uitloopt

MATTHEÛS 24:32

Dan verwijst dat volgens hen naar de laatste dagen: de terugkeer van de Joden naar hun land en het herstel van de natie Israël uit haar lange sluimer en ballingschap. Zij geloven dat de Joden in de laatste dagen naar Israël zullen terugkeren, dat de natie hersteld zal worden en dat dit het uitbotten van de vijgenboom is. Wanneer Jezus vervolgens zei:

Dit geslacht zal zeker niet voorbijgaan

MATTHEÛS 24:34

Dan zeggen ze soms dat Hij met die generatie de generatie bedoelt die de vijgenboom ziet uitbotten. Dat was de benadering die Hal Lindsey en vele anderen zoals hij volgden.

Dus zei hij: 'Israël werd in 1948 opnieuw een natie. Dat was het uitbotten van de vijgenboom waar Jezus over sprak. Die generatie die dat zag, zou niet voorbijgaan.' In de jaren zeventig zeiden Hal Lindsey en velen zoals hij dat de wederkomst van Christus binnen veertig jaar na 1948 moest plaatsvinden, uiterlijk in 1988. Sommigen van jullie zouden helemaal niet geboren zijn als die voorspelling was uitgekomen, want jullie zijn na die tijd geboren. Gelukkig voor jullie, neem ik aan, was die voorspelling een verkeerde interpretatie — of in elk geval gelukkig voor jullie ouders. Ik weet niet of het een zegen is om geboren te zijn, maar jullie zijn een zegen voor jullie ouders. Het is dus in elk geval maar goed dat Jezus zo lang talmde.

26

De vijgenboom is geen beeld van Israël

Maar het punt is dat ze een fundamentele fout maken. Ze zeggen dat de vijgenboom Israël vertegenwoordigt en dat de generatie die de vijgenboom ziet uitbotten, dit alles zal zien gebeuren. Dat is waar ze hiermee naartoe willen. Om te beginnen

vertegenwoordigt de vijgenboom Israël niet. Lukas maakt dat duidelijk. Anders dan Mattheüs zegt Lukas:

En Hij sprak tot hen een gelijkenis: Kijk naar de vijgenboom en naar alle bomen.

LUKAS 21:29

Hij gebruikt de vijgenboom niet als een beeld van Israël. Het is gewoon een van de bomen. Wanneer je ziet dat de bomen na de winter weer tot leven beginnen te komen — ze hebben een lange winterslaap gehad — en je takken ziet, nieuw hout dat groeit, bladeren en uiteindelijk vruchten, dan weet je dat de zomer eraan komt.

Hij zei niet:

Voorwaar, Ik zeg u dat dit geslacht zeker niet voorbij zal gaan, totdat alles geschied is.

LUKAS 21:32

Hij zei:

Zo ook u, wanneer u deze dingen zult zien geschieden, weet dan dat het Koninkrijk van God nabij is.

LUKAS 21:31

De uitspraak:

Deze generatie zal niet voorbijgaan staat op zichzelf en houdt niet noodzakelijk verband met de vijgenboom. De uitspraak over de vijgenboom en alle bomen verschilt wat betekenis betreft eigenlijk niet van Lukas 12, vers 54 en 55, waar staat:

En Hij zei ook tegen de menigte: Wanneer u een wolk ziet opkomen vanuit het westen, zegt u meteen: Er komt regen. En zo gebeurt het. En als er een zuidenwind waait, zegt u: Er komt hitte. En het gebeurt.

LUKAS 12:54-55

Het punt is dat je naar de natuur kunt kijken en bepaalde voorspellingen kunt doen over wat de huidige voortekenen in de natuur voorspellen. Aan bepaalde dingen die op dit moment gebeuren, kun je zien wat voor weer het gaat worden. Wanneer je dit ziet, weet je dat dit eraan komt. Hij zegt ook dat wanneer je de vijgenbomen en de andere bomen ziet beginnen uit te botten, je weet dat de zomer nabij is. Hij verwijst eenvoudig naar het feit dat we geregeld aan de hand van tekenen dat iets op het punt staat te gebeuren, kunnen voorspellen wat er ophanden is.

Hij zegt dus dat wanneer de volgende dingen beginnen te gebeuren:

En er zullen tekenen zijn in zon, maan en sterren, en op de aarde benauwdheid onder de volken, in radeloosheid vanwege het bulderen van zee en golven. En het hart van de mensen zal bezwijken van vrees en verwachting van de dingen die de wereld zullen overkomen, want de krachten van de hemelen zullen heftig bewogen worden. En dan zullen zij de Zoon des mensen zien komen in een wolk, met grote kracht en heerlijkheid. Wanneer nu deze dingen beginnen te geschieden, kijk dan omhoog en hef uw hoofd op, omdat uw verlossing nabij is.

LUKAS 21:25-28

Dat wil zeggen, wanneer de Romeinen Jeruzalem beginnen te omsingelen, je dan moet weten dat het nabij is. Dat is wat Hij in vers 20 zei:

Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt, weet dan dat zijn verwoesting nabij is.

LUKAS 21:20

Zo weet je ook, wanneer je de Romeinen ziet komen, dat dit aan het gebeuren is. Het gaat in deze generatie gebeuren.

27

Waakzaamheid en Jezus' laatste week

Nu ten slotte, vers 34:

Wees op uw hoede dat uw hart niet op enig moment bezwaard wordt door roes en dronkenschap en door zorgen over de alledaagse dingen, en dat die dag u niet onverwachts overkomt. Want als een strik zal hij komen over allen die op het hele aardoppervlak wonen.

LUKAS 21:34-35

In de door de spreker gebruikte Engelse vertaling staat „de hele aarde”, terwijl het Griekse woord volgens hem zowel „aarde” als „land” kan betekenen. De aangehaalde HSV heeft „het hele aardoppervlak”. Hij heeft al gezegd dat er benauwdheid in het land zal zijn en toorn over dit volk. Volgens zijn uitleg gaat het daarom niet over de hele aarde, maar over het hele land van de Joden, Israël.

Waak dan te allen tijde en bid dat u waardig geacht zult worden om al die dingen die gebeuren zullen, te ontvluchten, en om te kunnen bestaan voor de Zoon des mensen.

LUKAS 21:36

Dat wil zeggen: je zult niet onder Zijn oordeel vallen. Je zult voor Hem blijven staan, zoals je nu doet. Je zult dit overleven als je bidt dat je dat zult doen. Wees voorzichtig. Verval niet opnieuw in zondige patronen. Ga niet weer op in de heidense samenleving van de Joden — dat wil zeggen, de ongelovige Joden. Laat je niet bezwaren door vraatzucht en dat soort dingen, maar blijf waakzaam. Blijf scherp. Blijf op het hoogste niveau van geestelijke waakzaamheid en discipline. Hij zegt dat je moet bidden dat je kunt ontkomen aan deze dingen die Hij zojuist heeft beschreven, en dat je dit zult overleven.

En dat deden ze. De christenen in Jeruzalem die niet al vóór die tijd gestorven waren, ontkwamen eraan. Ze vluchtten inderdaad.

Er staat:

Overdag nu gaf Hij onderwijs in de tempel, maar 's nachts ging Hij de stad uit en overnachtte op de berg die de Olijfberg heet.

LUKAS 21:37

Misschien verbleef Hij buiten onder de sterren, omdat het lente was, of mogelijk in Bethanië, in het huis van Zijn vrienden — Maria, Martha en Lazarus. Ook zij woonden op de Olijfberg.

En al het volk kwam 's morgens vroeg naar Hem toe in de tempel om Hem te horen.

LUKAS 21:38

Dit was Zijn vaste patroon tijdens Zijn laatste week. Elke nacht verbleef Hij op de Olijfberg. Overdag ging Hij Jeruzalem binnen, ging in de tempel zitten en gaf onderwijs. Deze rede werd niet in de tempel gehouden, maar op de Olijfberg, in besloten kring, alleen voor Zijn discipelen. Veel van Zijn onderwijs tijdens de laatste week was openbaar, maar dit waren niet de dingen die Hij daar zei.

We komen terug bij hoofdstuk 22.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Lukas 21:1-2
- Lukas 21:3-4
- Lukas 16:15
- Mattheüs 23:38-39
- Lukas 21:5-6
- Lukas 19:44
- Handelingen 11:28
- Lukas 21:7
- Markus 13:4
- Mattheüs 24:3
- Mattheüs 24:15
- Lukas 21:20
- Handelingen 1:6
- Lukas 21:32
- Mattheüs 24:34
- Mattheüs 16:28
- 1 Johannes 4:1
- Lukas 21:8-9
- Lukas 21:10-19
- Mattheüs 24:13
- Lukas 21:9-11
- Mattheüs 24:30-31
- Daniël 9:27
- Daniël 9:26-27
- 2 Thessalonicenzen 2:4
- Lukas 21:21-24
- Mattheüs 24:20
- Lukas 21:23
- Mattheüs 24:21
- Lukas 21:24

- Lukas 21:25-28
- Jesaja 19:1
- Lukas 21:29-33
- Mattheüs 24:32-33
- Mattheüs 24:32
- Lukas 21:29
- Lukas 21:31
- Lukas 12:54-55
- Lukas 21:34-35
- Lukas 21:36
- Lukas 21:37
- Lukas 21:38

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.